

MOTIVATION FOR EFFECTIVE LEARNING IN STUDENTS AT THE UNIVERSITY

NELI DIMITROVA

ASSOCIATE PROFESSOR PHD
AT KONSTANTIN PRES LAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN
PEDAGOGICAL FACULTY,
DEPARTMENT TECHNOLOGY STUDY AND VOCATIONAL EDUCATION

BULGARIA

DIMITROVA.NELLY@GMAIL.COM

ABSTRACT: MOTIVATION IS AN INTERNAL ATTITUDE OF THE INDIVIDUAL TO PERFORM A NUMBER OF ACTIVITIES TO ACHIEVE A PARTICULAR PURPOSE. MOTIVATION TO LEARN IS INTERNAL DEMAND, ENSURING THE REALIZATION OF A PARTICULAR BEHAVIOR AND ACHIEVEMENT OF TARGETS IN ADVANCE IN THE LEARNING PROCESS. THE PURPOSE OF THIS STUDY IS TO EXAMINE THE MOTIVATION FOR EFFECTIVE LEARNING OF STUDENTS LEARNING IN DIFFERENT SUBJECTS AT THE FACULTY OF NATURAL SCIENCES, SHUMEN UNIVERSITY.

KEYWORDS: MOTIVATION, EFFECTIVE LEARNING OF STUDENTS.

Развитието на човечеството е немислимо, ако не се стремим към постигане на някакви цели. Водени от тези цели ние задоволяваме редица наши потребности. Потребностите са основата, на която се гради поведението и всяко действие на човека. Най-общо казано реализирането на целите, задоволяващи определени потребности определят мотивацията на човека.

Мотивацията е вътрешна нагласа на индивида да извършва редица дейности за постигане на определена цел. Тя активира, насочва и поддържа поведението на даден индивид във времето. При извършването на дадена дейност се създават не само отношения към нея, овладяват се различни способности за действия, за усвояване на знания и умения, като се възпитават качества на личността.

Мотивацията за учене е вътрешна потребност, осигуряваща реализирането на конкретно поведение и постигане на предварително поставени цели в процеса на обучение.

Целта на настоящото изследване е да се проучи мотивацията за ефективно учене на студентите, обучаващи се по различни специалности в Педагогически факултет на Шуменския университет.

ТЕОРЕТИЧНА РАМКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Проблема за мотивацията на всеки човек в съвременните условия придобива особено значение. Чрез нея се реализира връзката между индивида и обществото, в което образователния процес е с приоритетно значение. Това от своя страна определя човешкото поведение, защото общо казано мотивацията е отговор на въпроса "Защо" на поведението на индивида. Тя характеризира вътрешните състояния на човека като

провокираност, селективност, амбициозност, упоритост и т.н. Мотивацията е вътрешен процес, който определя поведението на човека воден от някаква потребност.

Изследването на мотивацията за ефективно учене особено при усвояване на технико-технологична информация при студентите дава възможност да се решат редица проблеми в педагогическата дейност. Особено влияние оказва при правилния подбор на студентите, тяхното обучение и планиране на тяхната кариера.

Мотивацията за учене се проектира в целите на образование, които насочват или подтикват учащите се към постигането им. Правилното и целесъобразно организиране на учебния процес благоприятства за изграждането на положителна мотивация за учене. Тя от своя страна развива познавателните интереси, които веднъж формирани се превръщат в вътрешна нагласа на индивида.

Мотивацията за учене е черта на личността, но и може да бъде състояние, обусловено от ситуацията.

Факторите, които влияят върху мотивирането на учене са два вида – *обективни и субективни*.

Обективните фактори се свеждат до:

- Организация на учебния процес и материално-техническата база.
- Условия в семейството.
- Особеностите на учебния предмет (специфика на дейността).
- Демографски.
- Социални условия на живот.

Субективните фактори се свеждат до:

- Потребностите на индивида.
- Вътрешни (личностни) мотиви за учене (реализация, кариерно израстване).
- Нагласи за учене зависещи от навиците и интересите.
- Отношението към изучаваната област.
- Предишен опит.
- Физически, психически и интелектуални способности.

Мотивацията за ефективно учене при усвояване на технико-технологична информация се обуславя от различни мотиви. Основните ѝ насоки са свързани с: удовлетвореност от собствените си знания; добра подготовка за бъдещето; добро представяне в различни ситуации и висока конкурентноспособност на пазара на труда. На базата на това мотивацията може да се определи като вътрешен процес, който активира, ръководи и поддържа поведението на всеки индивид във времето. Тя е съвкупност от вътрешни или външни предпоставки, които определят поведението на всеки човек и характеризират формата, насоката, интензивността и продължителността на това поведение.

Мотивацията за учене е система от вътрешни подбуди, предизвикваща учебна активност. Те са преди всичко осъзнати, чрез които се полагат усилия за усвояване на знания, за формиране на умения и за качествено изпълнение на учебната дейност. Мотивите за учене се детерминират чрез насочеността към знанията в качеството им на непосредствени вътрешни подбудители към активност и чрез равнището на личната удовлетвореност от участието в познавателната дейност.

Мотивите за учене се характеризират с:

- насоченост към знанието и начините за придобиването му;

- положително отношение към ученето;
- стремеж за усвояване на максимално много знания и умения в дадена област;
- преодоляване на трудности, изникнали по време на работа.

В зависимост от резултата на дейността мотивите се делят на положителни и отрицателни.

Положителните мотиви са:

- потребност от труд, познание, творчество, отговорност, подражание, престиж, комуникация.

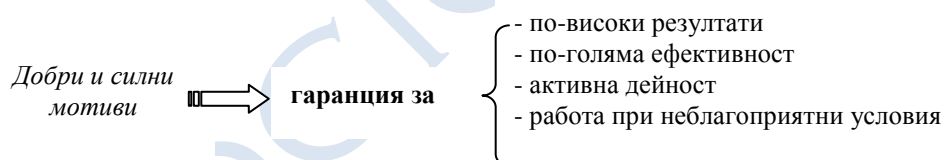
Отрицателните мотиви са:

- стремеж да си над всички, облагодетелстване, подбуди за изпъкване сред останалите, страх от околните.

Според А. Н. Леонтиев [5, 513] мотивите се делят на “обмислени” и “реално действащи”. Обучаемите разбират, че е необходимо да се изучава даден проблем, но това не е провокация за тяхната учебна дейност. Понякога “обмислените” мотиви се превръщат в “реално действащи”. От своя страна тези два вида мотиви пораждат друго подразделение на *осъзнати* и *не осъзнати*.

Постиганите високи резултати от учебната дейност при студентите са резултат не само от един вид мотиви, а от цяла система мотиви, които се преплитат и допълват е едно ли друго съотношение между тях. Не всички мотиви имат еднакво влияние върху учебната дейност. Едни от тях са *водещи*, а други – *второстепенни*.

Най-общо казано всички мотиви за ефективно учене могат да бъдат групирани в две големи групи: **първата група** произхождат от самата специфика на *учебната дейност*, непосредствено свързани с учебното съдържание, а **втората група** произхождат от *резултата на обучение*.

Фиг. 1 Ефективно учене

ХАРАКТЕРИСТИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

За реализирането на целта на настоящото изследване за проучване мотивацията на студентите за ефективно учене е проведена анкета. Анкетирани са общо 192 студенти от I, II, III и IV курс, обучаващи се по пет различни специалности в областта на природните науки.

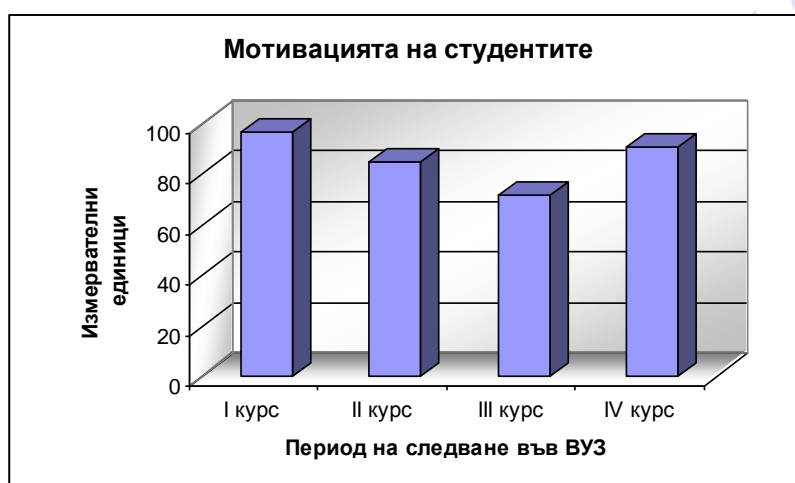
На базата на резултатите от проучването сред студентите равнището на мотивация за учене е сравнително високо.

На въпроса “Уча защото ми е интересно” са отговорили 82%, а според останалите 18% – “Уча защото трябва”.

95 % от анкетиранияте търсят *добра реализация*, а само 5% са записали съответната специалност в университета под натиска или препоръките на родителите си или свои приятели.

Факта, че всички студенти са положили усилия, за да се справят успешно с кандидатстудентските изпити и да ги приемат в желаната специалност потвърждава силната мотивация им мотивация за учене.

Вследствие на направените проучвания първокурсниците започват да учат в университета със силна мотивация за високи постижения. След завършването на първата учебна година интересът и мотивацията им значително спадат (фиг. 2). Това се наблюдава при посещаемостта на лекционните и семинарни занятия.

Фиг. 2 Степен на мотивираност сред студентите

На въпроса “Защо се наблюдава тази тенденция” отговорите на студентите са обединени около твърдението, че средствата са определящ фактор при тяхното следване. Недостигът или малкото финансови възможности ги принуждават да започнат работа. След като усетят сладостта от собствената си издръжка и без висше образование се демотивират и не виждат смисъл да учат, след като и без образование са се реализирали на пазара на труда и то с добро заплащане.

Резултатите показани на фигура 2 показват, че най-висока мотивация имат първокурсниците, защото техните амбиции да постигнат високи резултати са големи. Тенденция за спад се наблюдава през втората и най-вече през третата година на тяхното следване, което се отдава на факта за тяхната самоиздръжка. Докато през четвъртата година мотивацията им пак нараства. Това се дължи на факта, че вече са осъзнали значението на образованието си и евентуалното заемане на по-престижни длъжности при тяхната трудова реализация.

В проведената анкета останалите отговорите са свързани с проучване на мотивацията в следната посока:

1. Мотивиран съм да давам най-доброто от себе си и да получавам съответно добри знания и умения.

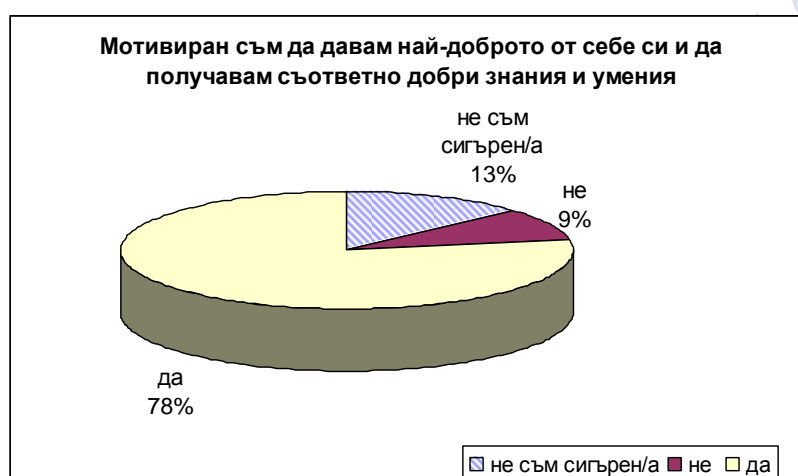
2. Чувствам, че имам потребност да знам и умея повече.

3. Трудът ми за усвояване на знания и умения след време ще бъде оценен.

Измервателната скала се състои от три степени:

- да – 1;
- не съм сигурен/а – 0;
- не – -1.

Резултатите от общата тенденция *“Мотивиран съм да давам най-доброто от себе си и да получавам съответно добри знания и умения”* показват (фиг. 3), че 78% са напълно мотивирани, а само 9% не са.

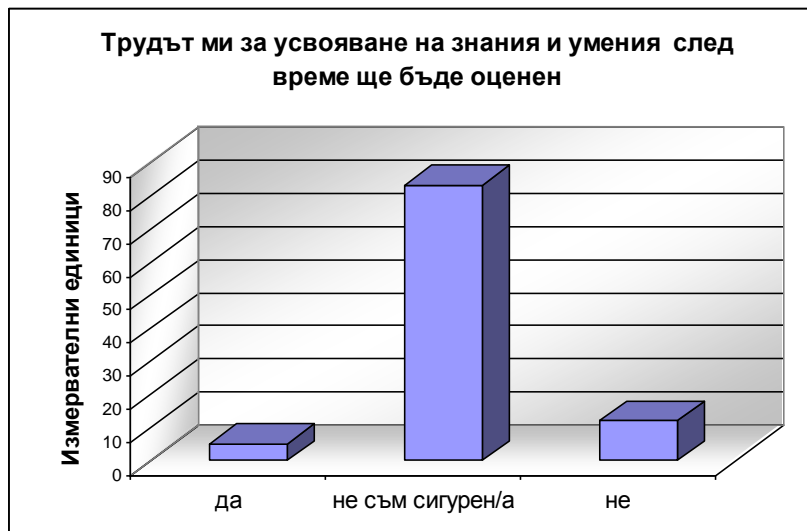
Фиг. 3 Диаграма на общото процентно състояние

Проучване мнението на студентите за тенденцията *“Чувствам, че имам потребност да знам и умея повече”* бе в посока използването на допълнителна литература.

Резултатите показват, че само 32% не им е достатъчна информацията, която получават, а 68 % не се нуждаят от такава.

Тези резултати не са много обнадеждаващи за мотивацията на студентите за ефективно учене. Занятията в университета дават само базово начало на тяхната кариера, а учебната информация не изчерпва всички литературни ресурси.

Резултатите от общата тенденция *“Трудът ми за усвояване на знания и умения след време ще бъде оценен”* са показани на фигура 4.

Фиг. 4 Разпределение на мнението на студентите за оценка на труда им от усвоените знания и умения

От резултатите на фигура 4 се вижда, че нагласата на студентите за положеният труд при усвояване на знания и умения по време на тяхното следване е отрицателна. Големият процент несигурност на студентите е в следствие на трудната реализация на пазара на труда. За много голяма част от младите хора в България висшето образование е единственият възможен път за успешна самореализация. Основният им мотив за учене е евентуалното високо заплащане като висшисти, което обаче на този не се реализира.

От друга страна, част от причините за спада на мотивацията за учене на студентите е и самото обучение. Повечето от студентите започват следването си с много високи очаквания относно бъдещите преподаватели, качеството на обучение и евентуалните възможности за квалификация. И това е съвсем нормално предвид високите критерии на кандидатстудентските изпити.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оказва се, че университетът не отговаря на очакванията им. Качеството на обучение не е на ниво, изискванията на преподавателите са силно занижени. Последствията – разочарование и липса на всякакво желание за учене.

За да се променят нещата трябва първо да се обърне особено внимание за съхраняване и повишаване на интереса на студентите към академичната дейност. Как може да стане това?

От изключителна важност е своевременната обратна връзка – студент – преподавател. За съжаление, много малко са понастоящем преподавателите, които не гледат на аудиторията като на публика, пред която трябва да се изявят, а да се включват в активен диалог със студентите. Когато преподавателят не се стреми да задържи вниманието на студентите като се обръща към тях, те се разсейват и губят интерес. Друга причина, според направеното проучване, е че дадените им задания под формата на курсови работи, реферати или курсови проекти не се проверяват обстойно и не се защитават. Това също води до демотивация. Според студентите няма нужда да си губят

много времето в писане и да полагат голямо старание – “Важното е да имаш такава разработка”.

Изключително важно за поддържането на високо равнище на мотивацията за учене е изграждането и подчертаването на идентичността на всеки един студент в качеството му на активно участващ в обучението. А не да се гледа на студентите като на някаква “обща маса”, подлежаща на манипулации.

REFERENCES

1. **Balkanski, P. (2001):** Uchilishten menidzhmant. IK “Laska” NIO, Yugozapaden universitet “Neofit Rilski”, Praktika, kn. 2, Sofia
2. **Vylchev, R. (1998):** Kak da reshavame uspeshno konflikti, Otvoreno obrazovanie, Sofia
3. **Desev, L. (2001):** Pedagogicheska psihologiya Sofia
4. **Kolishev, N. (2004):** Pedagogicheskite umeniya na uchitelite. Motiviraneto., Sofia
5. **Leontuev, A. N. (1972):** Problemy razvitiya psihiki. M.
6. **Maslou, E. (2001):** Motivatshiya I lichnost, Kibeya, Sofia
7. **Slavin, R. (2004):** Pedagogicheska psihologiya. Nauka i izkustvo, Sofia
8. **Tshvetkova, Y. (2001):** Motivatshionna kognitivna regulaciya na ucheneto, Lik, Sofia